

Térképek szerzői jogi védelmének kérdései

A térképek funkcionális alkotások, amelyek szigorú szakmai és jogi kötöttségek alapján készülnek. Mégis, kevés kivételtől eltekintve, minden térkép szerzői, alkotói munka eredménye, így – többek között – azok egyértelműsége és értelmezhetősége, információtartalma, esetleg esztétikus kivitele egyéni/eredeti jelleget hordoz, és ilyen módon szerzői jogi védelemben részesül.

1. A térkép fogalma

A térkép hagyományos, köznapi értelemben a Föld, vagy más égitest felszínének, vagy a felszínére vonatkoztatott információknak meghatározott matematikai szabályok vagy mértani törvények szerint síkba vetített, méretarányosan kisebbitett, általánosított, és sajátos grafikai jelrendszerrel bemutatott ábrázolása¹.

2. A szerzői jogi védelem

2.1. A térképmű

Szerzői jogi védelem illeti meg a térképművet, és más térképészeti alkotást. „Térképmű” alatt nem csak magát a Föld felszínét ábrázoló grafikát kell érteni, hanem a térképmű részét képező a vetületválasztást, domborzatrajzot, síkraajzot, névrajzot, jelkulcsot, gyámrajzot is².

A szerzői jogról szóló törvény példálózóan felsorolja a törvény hatálya alá tartozó műveket. E szerint jogi védelemben részesül a térképmű, és más térképészeti alkotás (1. § (2) bekezdés d) pontja), továbbá a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis (1. § (2) bekezdés p) pontja), így a térképatlasz is.

¹ Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-14/10. számú szakvéleménye, 1. old.

² Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-14/10. számú szakvéleménye, 3. old.

A térképkészítés alapjául szolgáló elektronikus adatbázis is szerzői jogi védelemben részesül, nem csak az abból kinyomtatott, vagy más módon ábrázolt térkép. Az elektronikus adatbázis előállítóját (tehát azt a céget, amelyik az adatbázist megalkotta) is védelem illeti meg.

Fentiek alapján „térképműnek” tekintjük a kinyomtatott vagy más módon ábrázolt térképet azzal, hogy az ennek alapjául szolgáló adatbázis is szerzői jogi értelemben vett „mű”.

A térképek elkészítése alapjául szolgáló „valóságot” azonban nyilvánvalóan nem védi a szerzői jog.

2.2. A szerzői jogi védelem korlátai térképek esetén

2.2.1 Földmérési alaptérképek

Az állami alapadatok, adatbázisok és térképművek nem képezik a szerzői jogi védelem tárgyát. Ezek a nemzetközi jog alapján az államok számára kötelező előírások szerint készülnek³, ezért nem érvényesül a készítő „alkotó” tevékenysége, vagyis ezek a térképek nem egyéni, eredeti jellegűek, és így nem felelnek meg a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (3) bekezdésében foglalt feltételnek⁴.

A térképészeti tevékenységről szóló törvény deklarálja azt a fontos tény⁵, hogy az állami alapadatok és adatbázisok – jellegükből adódóan, és mert döntően közpénzek felhasználásával kerülnek előállításra – állami tulajdonban állnak. Az adat/adatbázis/térkép továbbfelhasználásához, illetve azokról további másolatok

³ Ilyen például a Mértékegységek Nemzetközi Rendszere, másképpen az SI mértékegységrendszer, amit az 1991. évi LXV. törvény rögzít.

⁴ Miszerint "a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg".

⁵ 2012. évi XLVI. törvény a földmérési és térképészeti tevékenységről, 32. §

készítéséhez a tulajdonosi jogok gyakorlója, vagyis az illetékes miniszter hozzájárulása szükséges, és az államot a továbbfelhasználásért díj illeti meg. A térképkészítéshez szükséges terepmunka igen költséges, így feltétlenül megéri e helyett az állami adatbázisokat/térképeket felhasználni alapként, hiszen teljes biztonsággal lehet az ingatlan-nyilvántartási térkép geometriai adatainak felhasználásával jó várostérképet, a topográfiai térképek felhasználásával jó turista térképet készíteni, túl azon, hogy így teljesen jogszerű is az eljárásunk.

2.2.2 Jogi-műszaki meghatározottság keretei között készült térképek

A teljes jogi-műszaki meghatározottság is kizárhatja a szerzői jogi védelmet⁶. Ha a jogi-műszaki feltételek olyan mértékig szigorúak, hogy, ha a szabályokat betartva bárki készítené is el a térképet, ugyanolyan térképek születnének, akkor nem érvényesül a térképet létrehozó személy alkotói „önkénye”, kreativitása. Ebből következően szerzői jogi védelemről sem beszélhetünk.

2.2.3 Ügyirat jelleg

Ha egy térkép valamely ügyirat, pl. hatósági engedélyezési eljárás része, akkor nem részesül szerzői jogi védelemben mindaddig, ameddig az ügyirat-állapot fennáll.

3. A szerzői jogok megsértése

3.1. A jogosultak

A szerzői jog jogosultját, tehát a térkép készítőjét, vagy, ha munkavállalóként, munkaviszonyban alkották meg a térképet, akkor a munkáltatót, kizárólagos jogok illetik meg a térkép felhasználása tekintetében. Ha valaki a térképet a szerzői jog jogosultjának előzetes engedélye nélkül újra kiadja, más módon nyilvánosságra hozza, vagy a szerzői

⁶ vö. a Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-18/09. számú szakvéleménye, 54., 55., 56., 57. pontok

jog jogosultjának jogait más módon megsérti, akkor a jogsértő ellen bírósági úton fel lehet lépni.

3.2. Bírói gyakorlat

A szerzői jog megsértése térképek esetén leggyakrabban egyszerű „lemásolással” valósul meg. A bírói gyakorlat szerint szakkérdés, hogy az eredeti és a másolt térkép egymással azonos-e, ezért a bíróság szinte minden esetben szakértőt vesz igénybe (ld. BH 1995.396).

3.3. Szempontok a jogsértés eldöntéséhez

A Szerzői Jogi Szakértő Testület mint szakértő dolgozta ki annak a szempontjait, hogy egy térkép „ellopását” mi alapján lehet megállapítani. A térkép összetett mű a testület szerint, és alapvetően kétféle alkotómunka eredménye: tudományos kutatás és vizualizáció (azaz grafikai tervezés, kivitelezés).

Ha a jogosulatlan térképfelhasználó a tudományos kutatás eredményeit „lopja el”, akkor ez – például – a következő szempontok mentén érhető tetten:

- tematika átvétele;
- cím, méretarány egyezősége;
- információtartalom teljes egyezősége;
- melléktérképek tartalmának egyezősége.

A vizualizáció terén a következők a testület legfőbb szempontjai:

- azonos színvilág;
- a térképolvasó számára gyakorlatilag azonosnak tekinthető grafikai képek;
- két jelkulcs egyértelmű (formai és színbeli) hasonlósága.

3.4. Digitalizálás mint jogsértés

Fontos kiemelni, hogy „másolásnak” minősül, tehát csak a szerző előzetes engedélyével végezhető a papír alapú térképek, valamint földmérési és térképészeti alapadatok digitális átalakítása is. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert napjainkban gyakori, hogy a papír alapon megjelent térképkiadványt egyszerűen beszkennek, és bizonyos részét az Interneten közzéteszik, annak érdekében például, hogy egy vállalkozás az üzlethelyiségének a címét térképen tudja ábrázolni. Ez is a szerzői jog megsértését valósítja meg, és ennek megfelelően szankcionálható.

4. A szerzői jog megsértésének következménye

4.1. Polgári jogi jogkövetkezmények

Szerzői jogai megsértése esetén a szerző polgári peres eljárás keretében az alábbi igényeket támaszthatja, akár egyszerre többet is.

(i) A jogsértés bírósági megállapítása. Ezt keresettel lehet a bíróságtól kérni, és a bíróság ítéletébe foglalja a jogsértés tényét. A gyakorlatban önállóan ritkán alkalmazzák.

(ii) Elégtételadás. A szerző követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal, vagy más módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről és költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak. Nyilvánosságra hozatal például napilapban vagy az Interneten történő közzététel.

(iii) A jogsértés abbahagyásának és a jogsértéssel fenyegető cselekmények beszüntetésének követelése. Ilyen például, ha az Interneten megjelent térkép eltávolítására, vagy a jogellenesen megjelent térképkiadvány forgalmazásának megszüntetésére, a példányok megsemmisítésére kötelez a bíróság.

(iv) Adatszolgáltatási igény. Követelhető, hogy a jogsértő szolgáltatson adatot a jogsértéssel érintett dolgok (pl. jogellenesen előállított térképkiadványok) előállításában, forgalmazásában, illetve teljesítésében résztvevőkről (pl. viszonteladókról), a jogsértő felhasználásra kialakított üzleti kapcsolatokról (itt bármilyen üzleti partner szóba jöhet).

(v) Követelhető a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése is. Ez minimum annyi, mint amennyi a fizetendő jogdíj lett volna. Ha a gazdagodás mértéke a jogdíjat meghaladja (pl. a jogsértéssel előállított térképkiadványok eladásából lényegesen nagyobb bevétel származott, mint amennyi a jogdíj lett volna), a teljes gazdagodást lehet követelni.

(vi) Kártérítés. Fentiekén túlmenően, ha a szerzőnek egyéb kára is származott, kártérítést is követelhet a jogsértőtől. Ennek összegét a bíróság a szerző kérelme alapján, esetileg állapítja meg.

4.2 Büntetőjogi jogkövetkezmények

Szabadságvesztéssel büntethető, ha valaki más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, vagy azt engedély nélkül lemásolja, átalakítja, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz (bitorlás). Szellemi alkotás a térkép is, így ezt a bűncselekményt térkép jogellenes lemásolásával, átalakításával is el lehet követni.

A maximális büntetés attól függ, hogy mekkora kárt okoz a magatartás a térkép készítőjének. Kirívóan súlyos esetben a szabadságvesztés akár 10 évig is terjedhet.

5. A térképek felhasználásának gyakorlati szempontjai

5.1 Az interneten található térképek felhasználása (Google Maps, Bing Maps, Open Street Maps)

Az alábbiakban röviden kitérünk arra, hogy milyen feltételek mellett lehet felhasználni az interneten elérhető és közismert térkép-adatbázisokat, illetve az azokból kinyerhető térképeket.

Főszabály szerint a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű (térkép) bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. A felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető, kivéve, ha az ún. szabad felhasználás speciális eseteiről van szó. Szabad felhasználás például az ún. magáncélú másolás, vagy a mű átvétele iskolai oktatás céljára, szemléltetés céljából. Szabad felhasználás esetén nincs szükség a szerző hozzájárulására, és a felhasználás díjtalan.⁷ Hangsúlyozzuk, hogy a szabad felhasználás esetei igen korlátozottak, és feltétele a szabad felhasználásnak, hogy az nem szolgálhatja jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját. Ebből kifolyólag az interneten található térképek és térkép-adatbázisok másolása, átdolgozása üzleti (vállalati) célokra biztosan nem tekinthető szabad felhasználásnak.

Fentiekből az következik, hogy az interneten hozzáférhető térképszolgáltatások felhasználhatósága a különböző szolgáltatók egyedi felhasználási szerződéseitől függ.

5.1.1 Google Maps

A Google Maps részéről kétféle szolgáltatás igénybevételével szerezhetünk jogot a térkép saját honlapunkon történő feltüntetésére:

⁷ Sztj. 33-34.§
Holló & Társai Ügyvédi Iroda
1124 Budapest, Jagelló út 14.
Telefon/Fax: +36 1 319 1201; +36 1 319 1279
E-mail: office@hplaw.hu

(i) Google Maps Embed API – ezzel a szolgáltatással beilleszthetjük a kívánt helyszínről készült, kívánt méretezésű térképet, akár link formájában, akár beágyazás („embedding”) segítségével. A szolgáltatás ingyenes. A felhasználásra úgy szerzünk jogot, hogy „kötünk” egy felhasználási szerződést a jogosulttal, mégpedig úgy, hogy a beágyazás esetén automatikusan elfogadjuk a felhasználási feltételeket.⁸

A felhasználás erősen korlátozott. Többek között nem módosíthatjuk a térképet, és kereskedelmi felhasználás esetén a weboldalunknak nyilvánosnak kell lennie mindenki számára. Ez azt jelenti, hogy nem kérhetünk díjat az oldalra való belépésért, vagy nem működhet az oldal meghívásos alapon. Nem használhatjuk a Google Maps-ből kinyomtatott térképeket direkt marketing céljára, és nem készíthetünk 5.000 db nyomtatott példánynál többet az olyan kiadványból, ami a térképet tartalmazza.

A felhasználási szerződés automatikusan megszűnik, ha a térképet eltávolítjuk.

(ii) Google Maps API for Business

Ez a szolgáltatás szélesebb körű felhasználási jogosultságokat biztosít, így a fenti korlátozások sem érvényesülnek. Ebben az esetben azonban más tartalmú felhasználási szerződést kell kötnünk, és a kipróbálás időszaka után díjat is kell fizetnünk a szolgáltatásért.

5.1.2 Bing Maps

A Microsoft által kínált Bing Maps szolgáltatás a Google Maps-hez hasonló feltételek mellett vehető igénybe.

⁸ <https://developers.google.com/maps/terms>, 2014.08.22.

Az angol „licence agreement” kifejezést itt „felhasználási szerződés”-nek fordítottuk, tekintettel arra, hogy a magyar jog a „felhasználási szerződés” kifejezést elsősorban találmányok és know-how hasznosításának engedélyezésére használja.

Térképet beilleszthetünk („embedding”) a honlapunkra ingyenesen, ekkor azonban automatikusan elfogadjuk a használati feltételeket, amelyeknek a 3. pontja rögzíti, hogy kizárólag olyan weboldalon használhatjuk az ilyen térképet, amely nyilvános, tehát nem védhetjük jelszóval, nem működhet meghívásos alapon, azaz általában véve tilos a belső vállalati felhasználás.⁹ A Bing Maps szolgáltatásának fentiekén túlmenően más jellegű, üzleti felhasználása tilos, illetve a jogtulajdonos előzetes hozzájárulásához (és így díjfizetéshez) van kötve.

5.1.3 Open Street Maps

Az Open Street Maps egy szabadon felhasználható, a felhasználók által szerkeszthető térkép-adatbázis alapján készített szolgáltatás. Ez nem jelenti azt, hogy ne kellene eleget tennünk a felhasználási szerződés feltételeinek, ha az Open Street Maps szolgáltatását használni szeretnénk.¹⁰ A térkép-adatbázis – mivel nagyrészt a felhasználók szerkesztik – elvileg kevésbé megbízható, mint a Google vagy a Microsoft által kínált térkép-adatbázis, ugyanakkor szélesebb körű jogosítványokat biztosít a felhasználó számára.

5.2 A felhasználás formai követelményei

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy minden felhasználás esetén tiszteletben kell tartani a szerzők személyhez fűződő jogait. Ezek közül a legfontosabb a név feltüntetésének a joga, amely értelmében kötelező a térkép készítőjének (vagy a jogosult szervezetnek) a nevét feltüntetni.

Ez térkép-beágyazás esetén automatikusan megvalósul, de az Open Street Maps esetén külön felhívják a figyelmünket a készítőkre arra, hogy fel kell tüntetnünk az “© OpenStreetMap contributors” szöveget, és egy linket is el kell helyeznünk, amely a felhasználási szerződés feltételeit tartalmazó oldalra mutat.

⁹ <http://www.microsoft.com/maps/assets/docs/de-DE/terms.aspx>, 2014. 08.25.

¹⁰ Az adatbázis felhasználásának feltételei itt elérhetők: <http://opendatacommons.org/licenses/odbl/1.0/> (2014.08.25.); A térkép felhasználásának feltételeit pedig itt találjuk: <http://www.openstreetmap.org/copyright/en> (2014.08.25.)

Fontos, hogy nem használhatjuk a térképet olyan oldalak, szolgáltatások népszerűsítésére, amely sértheti a térkép-adatbázis tulajdonosának jogait, vagy hátrányos lehet a jó hírnevére nézve.

5.3 Oktatási cél

Fentebb már érintettük a szabad felhasználás kérdéskörét. A fent írtakat az alábbiakkal egészítjük ki.

Iskolai oktatási célra, szemléltetés érdekében a művek, így a térképek is szabadon felhasználhatóak. Iskolai oktatás alatt az óvodai nevelést, az általános iskolai oktatást, a szakmunkásképző iskolai, szakiskolai oktatást, az alapfokú művészetoktatást vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőfokú oktatást értjük.

6. Speciális példák a joggyakorlatból

Végül néhány speciális példát említünk a Szerzői Jogi Szakértő Testület gyakorlatából, tekintettel arra, hogy a térképek jogellenes felhasználásával kapcsolatos ügyek elsősorban szerzői jogi és térképészeti szakvélemény alapján dönthetőek el, így a „bírói gyakorlatot” elsősorban a testület közzétett állásfoglalásai alapján lehet megismerni.

6.1. Autópálya-ügy¹¹

Ebben az ügyben a testület azzal foglalkozott, hogy egy autópálya ábrázolt nyomvonal-terve térképészeti alkotás-e, és ennek megfelelően az autópálya tájépítészeti alkotásnak tekintendő-e? Ha igen, akkor a tervező (a szerző) engedélye szükséges a nyomvonal-terv mindennemű felhasználáshoz (megépítéséhez is).

¹¹ a Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-18/09. számú szakvéleményéből

A nyomvonaltervezés elvben jogilag-műszakilag teljesen kötött, tehát adott keretek között mindenki ugyanolyan nyomvonalat tervezne. A testület ezzel nem ért egyet, szerinte a jogi-műszaki kötöttségek korlátozzák, de teljesen nem zárják ki a tervező egyéni-eredeti jellegű, alkotói választását egy út nyomvonal-vezetésének megtervezésében, így ezen az alapon a szerzői jogi védelem nem utasítható el.

A nyomvonal-terv ügyirati jellege azonban egyértelmű korlát. A közutak, és ezen belül a gyorsforgalmi utak létesítését, fejlesztését, tervezését hivatalos iratnak minősülő aktus dönti el. A szerzői műnek minősülő nyomvonal-tervek az engedélyeztetés során hivatalos irati (hivatalos irathoz kapcsolódó ügyirati) funkcióba kerülnek. Ez azzal a következménnyel jár, hogy ha nyomvonal-tervet alkotnak a hivatalos irati funkcióba kerülés előtt, akkor a tervre nézve a szerzői jog gyakorolható a hivatalos irati funkcióba kerülésig, és a hivatalos irati funkció megszűnését követően (pl. az utat nem építik meg, a megfelelő jogszabályt hatályon kívül helyezik). Amíg viszont a hivatalos irati funkció fennáll, a szerzői jog nem gyakorolható.

6.2. Gokart-ügy¹²

Fenti ügynél egyértelműbb a Gokart-pálya rajza. A testület szerint ugyan itt is erőteljesen érvényesülnek jogi-műszaki kötöttségek, ugyanakkor ezeket három kategóriába lehet sorolni:

- eltérést nem engedő szabályok (pl. biztonsági előírások, kanyar maximális íve);
- alsó – felső korlátot meghatározó szabályok (pl. maximális lejtés, emelkedés);
- ajánlások.

Nyilvánvaló, hogy az előírások adta keretek között a pálya megalkotójának tág a mozgásteret, így a szerzői jog a pályarajz készítőjét megilleti.

¹² a Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-31/06. számú szakvéleményéből

6.3. Környezetvédelmi engedélyezési tervdokumentáció ügye

Végezetül megemlítünk egy szakvéleményt, ami arra világít rá, hogy az egyéni szempontok szerint készített térképek (pl. csak bizonyos helyszíneket tartalmazó térképek) is szerzői jogi védelem alá eshetnek.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 25/03. sz. szakvéleményében egy környezetvédelmi tervdokumentáció vizsgálata során leszögezte, hogy bármilyen térkép (helyszínrajz, ábra, fénykép, adatbázis), minden olyan, a készítő által rajzolt, vagy más technikával előállított térkép, amely nem másolt és nem egyszerű, szellemi alkotótevékenység híján készült, élvezi a szerzői jogi védelmet. Példaként említette a testület a konkrét ügyben a „Régió helyszínrajza” című dokumentumot, a geológiai szakvéleményhez tartozó tektonikai tömbvázlatot, fúrási helyszínrajzot, tektonikai térképet, a hulladéklerakó helyeket ábrázoló térképeket.

Minél egyedibb a térkép ábrázolásmódja (pl. a madártávlati megjelenítésű, orientáló jellegű térképeknél), annál egyértelműbb, hogy a szerzői jogi védelem kiterjed rá, függetlenül természetesen annak minőségi, esztétikai jellemzőitől vagy a színvonalára vonatkozó értékítélettől.

* * *

Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a térképek átvétele / átalakítása / másolása esetén mindig be kell kérni a térkép készítőjének előzetes hozzájárulását, illetve ki kell fizetni az általa meghatározott díjat, mert a szerzői jog megsértése esetén az átvevőnek polgári jogi és büntetőjogi szankciókkal is számolnia kell.

Budapest, 2014. augusztus 29.

Holló & Társai Ügyvédi Iroda